

Tu biShvat

Bakgrund:

Helgen heter så eftersom den infaller på den 15:e i månaden Shvat (på hebreiska skrivs 15 som ט"ו som kan läsas som "Tu"). Den kallas också för trädens nyår. Även om det kan vara lite svårt att tänka sig här uppe i Sverige, där vid den här tiden på året snön ofta ligger på marken, så är denna tid på året början av våren i Mellanöstern. Det första trädet som ofta slår ut på våren i Israel och i Medelhavets länder är mandelträdet. Det är därför brukligt att äta olika frukter som är kända för Israel (även om de kan komma från andra länder) på Tu biShvat. Man brukar också äta en frukt som man inte har ätit på länge för att kunna säga Shehechyanu (en tacksägelse för någonting nytt, eller man inte upplevt på länge). Helgen har ändrats under århundraden, idag ser vi Tu biShvat som en helg som också knyter oss till naturen, miljöfrågor, och landet Israel.

Saker att göra:

- Ta en promenad med vänner eller familjen och lägg märke till träd och växter och naturen runt omkring dig. Du kanske se några buskar och träd som redan har börjat forma knoppar fast snön ligger tät.
- Plantera träd eller växter (om inte ute i trädgården) börjar med att så i jord hemma på köksbänken.
- Donera pengar till en miljöskyddsorganisation.
- Har en liten Tu biShvat seder.

På 1500-talet skapade de judiska mystikerna, kabbalisterna, en seder med sånger, läsningar, fyra glas vin och frukter. Precis som pesachsedern, så är även Tu biShvat sedern en interaktiv upplevelse, fyra glas vin och speciella saker vi äter. Varje glas vin representerar olika sorters fruktträd och olika aspekter av oss själva. Under sederns gång ändras färgen på vinet (som årstiderna), från vit vin (vinter) till djup rött av sen sommaren och början på hösten där allt är i fulla färger. Man kan också förstå de fyra glasen som faser i ett trädets liv, från stickling tills den bär frukt, eller vårt förhållande med naturen och med Gud, och vår egen andliga utveckling. Det finns många sätt att tolka det, med andra ord. En traditionell Tu B'Shevat seder har också olika slags frukter som äts i viss ordning och som även de anknyter till de olika cyklerna som beskrivs ovan.

Sedern som beskrivs på nästa sida, följer detta format. Men oavsett hur du väljer att fira Tu biShvat så är det en möjlighet att njuta av och uppskatta det fina som naturen gett oss, och tackar för det.

De olika välsignelserna:

För vin (eller druvjuice):

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ-הוֹה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגָּפֶן

Baruch ata Adonai, Eloheinu melech ha-olam, borei p'ri ha-gafen.

Tacksägelsen för något du upplevt för första gången (eller på länge): Shehechyanu

Detta kan du säga innan du äter en frukt som du inte har ätit på länge (kul att se vilken exotiskt frukt man hittar i livsmedelsaffären)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ-הוֹה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיַּמְנוּ וְהִגִּיעָנוּ לְזֶמַן הַזֶּה :

Barukh atah Adonai Eloheinu melekh ha-olam, she-hechyanu v'kiy'manu v'higi'anu la-z'man ha-zeh.

Välsignelsen över frukter från träd:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ-הוֹה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הָעֵץ:

Baruch ata Adonay elohenu melekh haolam bore p'ri ha'ets.

Välsignelsen över frukter från jorden (bär och liknande)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ-הוֹה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הָאֲדָמָה.

Baruch ata Adonaj elohenu melekh ha'olam bore p'ri ha'adama.

Tu biShvat seder

Tu biShvat seder firar vårt förhållande med naturen. Det är en tid att tänka och reflektera över den. En tid att tänka på hur vi är partners i uppgiften att ta hand om och bevara naturen.

Sedern är indelat i fyra delar.

Första glaset vin (vitt) – Symboliserar i kabbalan Asiyah (Actualization)

Fruktar och nötter med hårda skal och ätbart inre (mandlar, granatäpple, pistachionötter, valnötter, etc) .

Häll upp ett glas vitt vin, säg b'rachan över vinet och drick.

Även om frukten ser oäligt ut på utsidan, när man ens har tagit bort det hårda skalet så innehåller den gott att äta. Som när man säger "Döm inte boken efter omslaget" - Det inre överträffar det yttre skenet.

Precis som vinterns snö som täcker marken – så vet vi ändå att jorden kommer att vakna igen.

Precis som en människas "hårda" yttre kan dölja dennes sanna karaktär. Kanske har vi missbedömt hen?

Diskussion: När har du senast dömt någon efter dennes yttre bara för att sedan behövt inse att du hade fel?

Andra glaset (vitt, med några droppar rött): Symboliserar i kabbalan Yetzirah (Formation)

Fruktar med kärnor (Avocado, oliver, körsbär, aprikoser)

Drick av vinet.

Bara några få droppar rött förändrar färgen av vinet – så är de första krokussarna som bryter igenom snötäcket.

Även om vi plockar bort stenarna och kärnorna ur frukterna så är dessa i själva verket början på nytt liv. Varje växt börjar ur en liten kärna. Den symboliserar potentialer som finns inom oss alla.

Diskussion: Vad är ett exempel på något du har gjort eller skapat och som började mycket liten och blev större eller viktigare med tiden?

Tredje glaset (hälften rött och hälften vitt): Symboliserar i kabbalan: B'riah (Skapelse)

Frukter som är helt ätbara (fikon, druvor, hallon...)

Påminner oss om helhet i världen, där ingenting går till spillo och allt har ett syfte.

Diskussion: När känner du dig hel?

Fjärde glaset (rött med några droppar vitt): Symboliserar i kabbalan Atzilut (Födelse, Närvaro, Utstrålning)

Kanel, Rosmarin

De få droppar vitt i vårt glas påminner oss om första glaset och om årstidernas cykel. Den står också för det som är osynligt för ögat – så istället för att äta frukter, så luktar vi på någonting som kanel eller rosmarin.

Doften talar till oss och som vi upplever inte genom smaklökarna utan genom luktsinnet. Doften kan vi inte se, och inte smaka men vi kan ändå uppleva den.

Doft är någonting mycket subtilt, precis som känslan: känslan att gå över en gräsmatta, doften av gräset efter regnet, höstfärgerna, ljudet av vildgäss som flyger i flock över oss...

Diskussion: Vad hjälper oss att komma ihåg och uppskatta det som vi inte kan se?

Må detta Tu biShvat vara början av ett år av tillväxt, för naturen och för oss.

Framtagen och sammanställd av rabbin Ute Steyer

Judiska Församlingen
i Stockholm

